

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

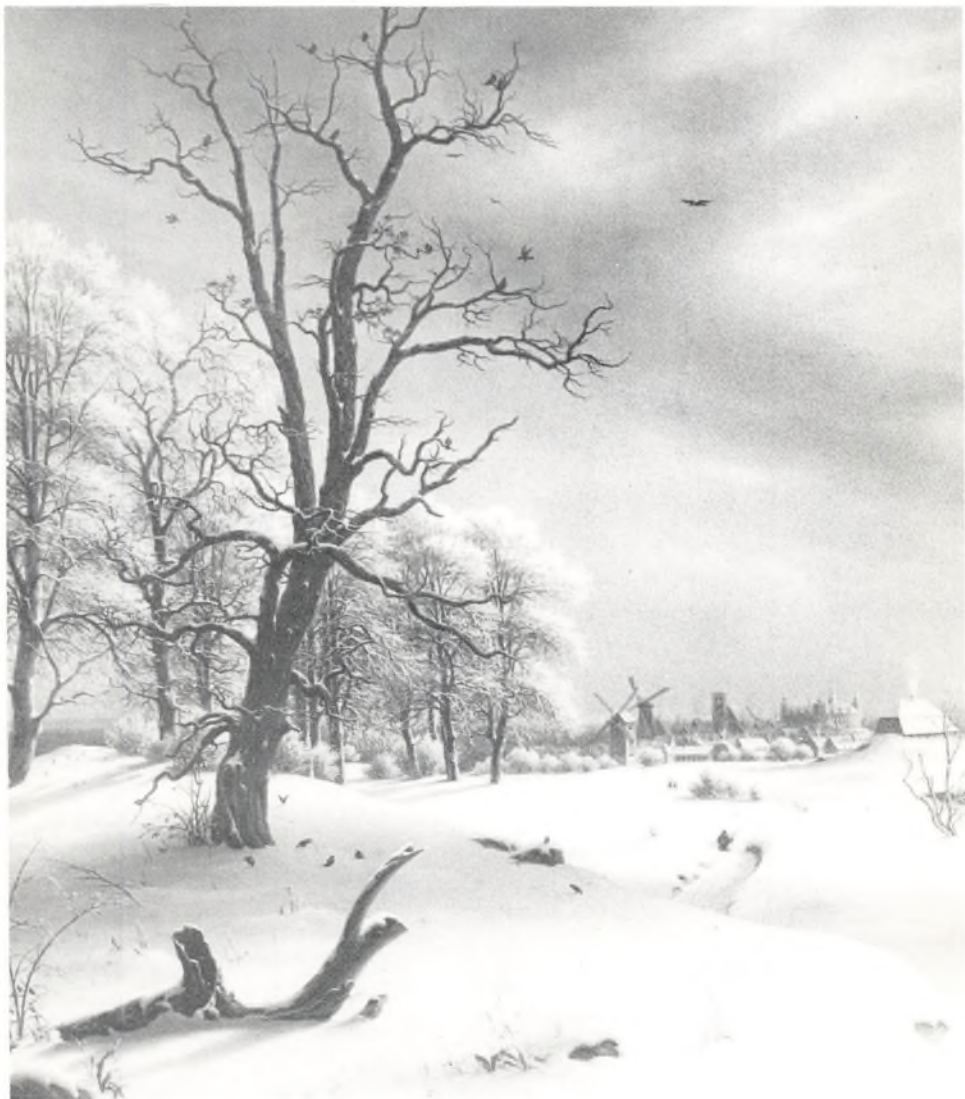
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FORENING & MUSEUM

MEDLEMSBLAD FOR HELSINGØR MUSEUMSFORENING * NR. 4 1989

NISSERNE INVADERER MUSEET !

Julen nærmer sig. Denne hyggelige juletid, hvor de fleste mennesker af den voksne generation mest af alt glæder sig over minderne fra dengang julen var hvid og sneen fik lov at ligge sirligt på gaderne. Dengang gadernes og butiksvinduernes juleguirlander virkelig var af gran. Dengang gåsen smagte af noget. På Helsingør Kommunes Museer søger vi at holde liv i den hyggelige juletid. Årets juleudstilling byder således på en sand invasion af julenisser. Det er Helsingørs dukkedoktor Else Egedam, der står bag invasionen. I museets fine nye montrer, som i det nye år vil komme til at danne rammen om selvsamme Else Egedams store dukkesamling, udfolder nisserne sig med al den julehygge man kan tænkesig. Intet mangler; kælkebakken, den sneklædte kirke, Jesu fødsel, nissebolig i en gammel støvle og julebageriet i det gamle køkken, er blot nogle få af de mange scenerier, der vil udfolde sig bag montrenes store glasrunder.

Også i år vil man kunne købe lidt af den hyggelige gammeldags jul med hjem fra museets lille julebod, der byder på julekort, klippear, lys, guirlander, dækkeservietter og meget mere. Årets forjulegave finder man også her. Det er Annette Aagaards netop udkomne lille bog "Der er kun 24 dage til Jul", der fortæller et lille eventyr til hver dag i tiden op mod jul. Det er den rare museumsnisse, der tryller børnene Rasmus og Katrine tilbage til fortidens forunderlige verden. Hver dag tager museumsnissen de undrende børn på nye spændende eventyr, ligefra et besøg hos Christian den Fjerde på Marienlyst Slot til Hammermøllens gamle smedie i Hellebæk. Det er juletidens dagligliv i det gamle Helsingør og omegn man præsenteres for på en så levende - og iøvrigt autentisk - måde, at man føler man selv har oplevet fortiden, når bogen er læst. Kun kr. 48,50!

REDAKTION

Birger Mikkelsen
(ansvarsh.)

Kenno Pedersen

Lars Bjørn Madsen

Stof til medlems-
bladet bedes ind-
sendt til Helsingør
Museumsforening,
Hestemøllestræde 1,
3000 Helsingør.

INDHOLD

Annette Aagaard:

En jul i et fisker-
hjem side 3

Annette Aagaard:

Gammel Juledigtning
..... side 7

Preben M. Nielsen:
Lübeck-turen ... 11

Museumsnoter ... 12

Boeslundeturen
..... side 15

Jul paa Landet
..... side 16

En jul i et fiskerhjem

Af Annette Aagaard

Marie Lavesen, f. Petersen, har beskrevet julen i hendes barndomshjem i Hornbæk omkring århundredskiftet.

Min Barndoms Jul.

Et af mine dejligste Minder fra min Barndom er Julen.

Naar vi naaede December begyndte vi at tælle Dagene. Det gjorde vi den sidste Maaned. Og med Forventningens Glæde i vort Sind naaede vi efterhaanden op imod Jul.

Hver Morgen sang vi i Skolen en af vore smukke Julesalmer, og vi var spændt paa, hvilken det blev idag. Jeg tror nok, de fleste af os kunde Julesalmerne udenad, men netop derfor var de os saa værdifulde.

Hver Aften gik min store Broder

og jeg en Tur rundt i Byen for at se, om der var Juleudstilling. Bare et Par Nisser, nogle Julekurve, Appelsiner og en Kokosnød, saa var det straks fæstligt. Der skulde ikke saa meget til før et Barns Øjne straaede.

Naar den halve Maaned var gaaet begyndte Forberedelserne rigtigt.

Mor havde faaet strenge Ordre til at gemme hvert lille Stk. Sølvpapir. Der var sommetider noget omkring Thepakkerne, og intet maatte gaa til Spilde. Vi flettede Kurve, lavede Jakobsstiger og meget andet. Vi fik af min Morbroder smaa Pigeoner med Stilk, de blev ogsaa hængt paa Juletræet. Vi lavede smaa Kurve af Tændstikæsker og smukt Papir. En gammel Kone gik rundt og solgte Juletræspynt, af

hende købte vi Flagguirlander. Alt blev gemt fra Aar til Aar, men nogle Dage før Jul blev det taget ned i Stuen, set efter og repareret.

I Skolen begyndte vi nu at lære alt om Jesu Fødsel. Hvordan Engelen kom til Jomfru Maria, og det var hvert Aar smukt og nyt.

En Uge før Jul gik min Broder Ole og jeg op til Skovfogeden og købte et Juletræ. Der laa mange Juletræer udenfor Skovfogedboligen, og vi gik rundt og fandt et smukt Træ med gode Grene, som kunde bære Lysene. Jeg tror det kostede 50 Øre.

Siden 1896 havde der hver Sommer boet en Professorinde Schepelern Larsen hos os, og hun var med i vore Juletanker.

Naar vi havde slagtet vor Julegris, sendte vi nogle lækre Stykker ind til hende, og hvert Aar kom Kurven tilbage med en lille Gave til os hver. Og vi saa hen til Kurvens Ankomst med stor Forventning. Den blev sat ind i den Stue, hvor Juletræet skulde staa og skulde først aabnes Juleaften. Min Broder og jeg pillede lidt ved Papiret, der var over den, dog ikke helt ind til Indholdet.

Et Stykke Tid før Jul blev Grisen slagtet. Det var jeg nu ikke saa glad for. Vi holdt næsten lige saa meget af vor Gris, som var det et Husdyr, og Glæden over den gode Mad var derfor lidt blandet. Men jeg var ikke hjemme, naar den blev slagtet, og Bedstemor sagde, at jeg maatte ikke græde over Grisen, for saa kunde jeg gerne faa noget mere trist at græde over.

Mor stegte Ribbenssteg, Hakke-

bøffer og hvad hun kunde af Grisen og kom det i Krukker, som hun smeltede Fedt over. Ribbenstegen spiste vi Juledag, Juleaften fik vi altid kogt Torsk og Risengrød. I Sennepssaucen var en stor Klat Smør, og Kartofflerne var smaa, ikke de store melede.

Det havde stormet, saa Far ikke kunde komme paa Stranden, men i sidste Øjeblik havde han set Dammen i Kutteren rigtig efter og der fundet en dejlig Torsk, det var næsten et Mirakel.

Saa var der Julebagningen. Mor bagte brune Kager, Klejner og Pebernødder. Dejgen til de brune Kager blev lagt længe før Jul. Sammen med de brune Kager bagte Mor en Nissefigur til min Broder og mig. De havde smaa hvide Sukkerknapper i Trøjen. Pebernødder var meget nødvendige, for dem brugte vi til at spille med. En tog Nødder i Haanden og sagde "Nødder i Hænde", den anden sagde "Alle mine", og den første "Gæt hvor mange." Hvis man gættede rigtig, fik man dem allesammen. Det spillede vi hvert Aar, og tilsidst spiste vi af Nødderne. At der var spillet med dem, var de ikke daarligere af. Saa blev der lige inden Jul bagt en stor Julekage med Sucat og Rosiner i og Mandler ovenpaa, og til Slut paa Bagningen et stort Fad Æbleskiver. Naar vi saa skulde drikke Kaffe, blev der sat Æbleskiver paa Kakkellovnen. De skulde lunes, og saa blev der strøet Sukker paa dem.

Vi købte ogsaa en Flaske Kirsebærvin, for hvis det ikke var Kaf-

fetid, fik Gæsterne Vin og Smaakager. De maatte ikke bære Julen ud.

Min Broder og jeg fik hver 25 Øre, som vi maatte købe Godter for til Juletræet. Der var ikke saa mange Muligheder. Sukkerfigurer med Likør i kostede 2 Øre, og en anden Slags med et Glansbillede paa kostede ogsaa 2 Øre. Vi var 6 i Familien, og der blev købt 6 af hver Slags. Chokoladefigurerne kostede 5 Øre, det var der ikke Raad til. Saa købte vi et Kræmmerhus med Figner og et med Dadler. Begge Dele fik Købmanden hjem i Kasser, og han skilte dem med en stor Gaffel. Han havde ogsaa Kokusnødder og rigtige Nødder. Men Ole og jeg gik i Skoven om Efteraaret og fandt Nødder, som vi gemte til Jul. Mor købte Julelys og et Brev Guldbronce, og saa broncerede vi Grankogler til Juletræet.

Mor lavede nogle smaa Julepakker. Jeg tror, der var fire. Det var fire ensomme Gamle, som Mor vilde glæde med saadan en lille Pakke. At faa Lov til at glæde nogen ved jeg var Mors Glæde. Jeg kan huske, Naar Mor pakkede dem. Der var Kaffe, The, hg. Melis, Svesker og Rosiner og en lille Pose Smaakager til Kaffen. Mere kan jeg ikke huske, men jeg kan huske den Formaning, som jeg fik før Moder overlod mig Pakkerne: "Du skal hilse mange Gange hjemmefra og ønske en rigtig glædelig Jul, og hvis du faar en Kage eller et stykke Kandis saa maa du endelig huske at sige mange Tak. Og saa maa du neje, naar du

siger Farvel." Det var meget vigtigt for Mor at lære sine Børn Høflighed.

Og til Jul købte vi en Almanak Far købte Folkets Almanak. Der stod paa den :Mennesket spaar, men Gud raar. Paa Visbeks Almanak stod: Gud raader for, hvad Aaret os skal bringe. Jeg kan se ham for mig, Anton fra Svikkehuset med sine Almanakker i et rødt Tørklæde. Den blev ogsaa gemt. Far

læste Historierne for os i Juledagene. Det var hyggelige Historier, ikke kriminelle.

Naar vi fik vore sidste Julevarer, var der altid et stort Kræmmerhus Bolcher med, og et Stykke Sæbe. Bolcherne blev gemt til Jul.

Lillejuleaften var vor første Festaften, for saa havde Bedstefar og Bedstemor Bryllupsdag. Den blev fejret med Chokolade og Æblekage, og vi sang Julesalmer. Det

var Begyndelsen paa Julen.

Og saa oprandt endelig Juleaftensdag.

Der var ingen Gudstjeneste Juleaften. Men jeg synes, naar jeg tænker tilbage, at naar Klokkerne kimedede Julen ind, og jeg stod i Gaarden og saa op i Kirketaarnet, saa var jeg meget lykkelig. Jeg synes, alle Mennesker var gode. Juletræet havde min Broder og jeg pyntet. Lysene satte Far paa, og de blev jo først tændt om Aftenen. Naar Klokken var 6 satte Bedstefar sig for Bordenden med den gamle Prædikenbog, den var syet sammen og saa meget ærværdig ud.

og saa læste han det evigunge Kapitel om Jesu Fødsel. Det kneb sommetider for os to Børn at sidde stille, men et strengt Blik fik os altid til at komme til Besindelse. Naar vi havde spist og sunget Tak for Mad, kom det store Øjeblik, hvor vi maatte aabne Kurven. Det var meget spændende.

Et Aar fik Bedstemor et Par fine Muffedisser, som var strikket med Perler i. Bedstefar fik ogsaa Muffedisser, men de var tykkere. Far fik en Pibe og en Pk. Tobak, Mor fik Tøj til et Forklæde, Ole fik en Kniv og jeg en Dukke. Foruden var der Godter, Konfektrosiner og saa en Julebog. Det var altid "Grankogler", og

der var Julehistorier i. Vi syntes, det var meget. Og saa Juletræet. Det straaledede med sine Lys og alle de Ting, vi havde hængt paa det. Vi kunde naa rundt om det, og saa sang vi mange dejlige Julesalmer. Far sang godt, og der blev sunget meget i mit Hjem.

Inden vi gik i Seng fik vi Kaffe og Kager, og vi havde forinden smagt paa alle Herlighederne. Det havde været en dejlig Juleaften.

Imellem Jul og Nytaar besøgte Folk hinanden. Der blev bestilt saa lidt som muligt i Juleugen. Julemorgen kimedede Klokkerne, og saa gik vi til Kirke. Der var ingen Juletræ, men alligevel pyntet med Gran og Lysene straaledede. Folk kom i deres bedste Tøj. Mændene havde mørkt Tøj paa. Ofte var det Brudetøjet, der var Festdragt hele Livet. Kvinderne brugte Shawler. De ældre havde en hvid Hue. Mor havde et fransk Shawl og en Hat. Det var de yngres Festdragt. Og vi Børn var saa fine, som vi kunde blive. Drengene i Matrostøj og Pigerne pyntet med Sløjfer i Haaret.

Og vi sad og glædede os over den smukke Kirke, og vi syntes, at Verden var fuld af gode Mennesker. Ikke en Tanke om Vold og Røveri strejfede os. Vi var jo i vor egen lille Kreds, og det var gode Øjne, de saa paa os med.

Præsten læste Juleevangeliet, og det kunde vi og fulgte med i. Og Højtiden fra Kirken fulgte med os hjem. Hele Huset var fuldt af Højtid og vi 6 Mennesker sad sammen og var lykkelige, og rundt om

os lød Glædelig Jul.

Far begyndte først at fiske efter Helligtrekonger, og saa begyndte vi ogsaa Skolen igen. Men min Barndomsjul er stadig et godt Min-

de, som jeg ofte tager frem. Og min Broder og jeg siger til hinanden: Hvor har vi dog haft en dejlig Barndom.

Af Annette Aagaard

Jul er oprindeligt navnet på en hedensk fest, ældre end kristendommen og den kejser-romerske nytårsfests komme til nord. Ordet jul forefindes i et oldnordisk digt fra hedensk tid, et skjaldedkvad, digtet til ære for kong Harald Hårfager i 800-tallet. Skjalden Thorbjørn Hornklove synger:

Ude vil han drikke jul,
den højtstræbende fyrste,
om han skal kunne ene herske,
ude vil han øve Frøjs leg.
Som ung fik han lede ved ild-
hygge

og ved at sidde inde
ved den varme kvindestue,
og ved de dunfyldte vanter.

Her får vi lidt at vide om oldnordisk julefest, at man i almindelighed samledes om ilden i selskab med kvinderne og drak jul til ære for guden Frøj. De dunfyldte vanter er ogsaa en morsom

oplysning, man forestiller sig ikke vikingerne med vanter på!

Senere bliver julen en kristen højtid. En senmiddelalderlig latinsk hymne er i dansk oversættelse optaget i Hans Thomissens salmebog fra 1569, et af versene lyder sådan:

Den som alting haver i vold
og himlen haver at råde,
han fødtes i en asenstald
for øksen og asen både.
Sol og måne haver han gjort,
alverden skabte han med et ord,
planeter og alle stjerner.
Han hviltes i den krybbe så trang
for mennesker ville han lide den
tvang,
thi kendes vi ham så gerne.

Ogsaa mere verdslige juletoner har lydt i middelalderen, julegåsens lille sørgmodige klagesang o. åt 1400 må røre selv julestemte hjerter:

Når jul eller anden højtid kommer

det må jeg sige for sande,
enten vinter eller sommer,
så er mit liv ad ende.
Jeg skal dø, jeg ved ej når,
det monne nu fast tilstunde.
Jeg skjulte mig gerne, vidste jeg
hvor,
det hjælper dog ingenlunde.

Det er ikke umuligt, at jule-
gåsens historie går tilbage til
oldtiden. De nordiske høvdinge-
døtre hvde gæs som kæledyr, og
mon der ikke er gået nogle af dem
med ved en festlig lejlighed som
julen. Senere tiders jul havde nu
ikke altid gås på menuen, selvom
Henrik Gerner i sit "Læredigt"
fra 1670 skriver:
Vor moder med sin terne gild
begynder fjer at rive,
for hendes flid jeg hende vil

en julekage give.

Om juleforberedelserne skriver han:

Din kælder skal du nu på ny
med vintervarer fylde,
om det ej var, du kunne fri
din brede bag forgylde.
Til ploven hør alt mer end hov,
alt mer til spisekælder
end older, tomme huse og trug
end kar og musefælder.
Dertil hør meget stort forråd,
om den skal ret bespises
af saltmad, røget, tørt og vådt,
hvo lyster, kan det vises.

Dertil skal flæsk og gåsekød,
ja, lammekød og tunger,
dertil skal saltet oksekød,
det tætte kan for hunger.
Glem ikke røget oksebryst,
ej pølse og medister,
hint smager vel opvarmt på rist,
og disse ej man mister.
Glem ikke røget lammelår,
langt kød og svinefødder,
et saltmadfad så artig står,
som haver sådan rødder.

Den samtidige Peder Syv be-
skriver i et "Bryllupsdigt i
Christmåneden" vinterens besvær-
ligheder:
Den kolde norden-vind med hagl og
sne regerer,
nu bort' er blomster-prang, den
vinter sig formerer,
den vår og sommer blid, den hø-
stes bedste tid
undvigen er, igen er frosten lø-
ben hid.
Den sol går nederligt og under
bakken skrider,
slet varmen borter sig, nu kuld i
næsen bider,

nu bondens skæg af rim er ysset,
 hændern' er
 og valne, dog han vel de tre par
 vanter bær.
 Man kan nu ikke se på agren urter
 prale,
 hvert dyr, før lystigt, er nu som
 henlagt i dvale.
 Ej mere Sylvius på Galatheæ skød
 kan sove, stækkendes sig langt i
 engen blød.
 De hyrder hver og en og de hyrd-
 inder bolde
 forlader slet den lund, ej findes
 i de volde.
 Bag ovnen slår de telt, hvorhen
 ej når den kuld.

Der byttes mangt et kys, hvert er
 så glædefuldt.
 Hvem kan og hitte nu de roser dej-
 ligst røde,
 samt nelker, tuliper? Vang, harve,
 mark er øde,
 den skov har fældet løv, det græs
 er visnet hen,
 til os den hårde kny er kommet
 nu igen.
 Det solskin sjældent ses, den dag
 så kort nu bliver,
 den lange-sortte nat med mørkhed
 kulden giver.

Hvad skal bedst fanges an? Ulys-
 tig alting er,
 den heftig fyg og storm her høres
 fjern og nær.

Derefter følger beskrivelsen
 af bryllupet som trøst for kulden
 og mørket. Samme trøst har julen
 givet både for fattige og rige.
 Fattige børn vandrede rundt og
 sang for dørene:
 Julen fører ret plaser,
 vi får nok at æde,
 når det lystig frys og sner,

så kører vi i slæde
 hen til gæst hos vores ven,
 der vi glædes hver og en,
 får og der at smage
 Gud den prossekage.

Øllet er som honning sød,
 sødere den brune mjød,
 det er gode dage!-
 Da vi tit i søvne ser,
 lille Jesper ad os ler
 med en urt i hatten,
 han os gav om natten.

Efter det gode julemåltid
 kunne man lege lidt med børnene,
 gyngede de små på knæet og syngede:
 Ride, ride, rappe,
 nu kommer Papa
 med nye sko og knappe,
 med fire fede galte,
 vi lægger dem i salte,
 vi gemmer dem til jule,
 vi tager dem op og æder dem,
 til vor juleaftens nadver.

Hvis vi går så langt frem i
 tiden som til 1880, hvor juletræ-

et var blevet en naturlig ingrediens i den danske jul, mindes en udvandrer i Amerika sin barndoms jul på en dansk bondegård:

Der må bages, der må brygges, der må laves dejlig mad,
der må skures, der må pudses, alt stå i geled og rad.
Svineryggen må i ovnen, risengrøden må på kog,
æblemosten den må tappes, vaffeljernet ned af krog.

Æbleskiver skal der bages, peber-
nødder rulles må,
juletræet skal jo pyntes, i stor-
stuen skal det stå.

Julegaverne må pakkes, ingen bliver helt forglemt,
alle skal de gøres glade, føle sig ret for julen stemt.

Klokken seks er alting færdigt,
bordet dækket, alt parat,
karlene de ind marcherer, nylig vasket, håret glat.

I stømpefødder er de alle, træskoene står udenfor,
det nye trægulv må jo spares,
bruges varsomt, siger mor.

Peder Nielsen siger bønnen, efter alle har ta'et plads.

Derpå ta'er han ske i hånden - efter ham begynder Mads, som er forkarl. Derpå alle tager godt af retten fat,
som på bordet er af mutter og de unge piger sat.

Efter bordet kaldes folkene ind for at få gaver og bese juletræet:

I al dets glans der midt på gulvet står juletræet stolt, fornemt. Gårddrengens mund den står vidt åben - at pudse næsen blev forglemt.

Bitte Jørgen i sin glæde næsten fra forstanden gik,
da en tollekniv i gave fra "vor far" til jul han fik.

Bitte Jørgen er selv forfatter af visen. Han ender den sådan:

Måske en gave jeg modtog, som gjorde mig fornøjet,
måske var det en autocar, ret skabt at fryde øjet.

Dog aldrig har af glæde mit hjer-
te slået i mit hele liv,
som dengang "vor far" gav mig min
første tollekniv.

Julen har inspireret mange af

vore største digtere, dette er et
lille udpluk af de måske mindre
kendte digte, som også kan have
deres berettigelse til at befor-
dre julestemningen. Glædelig jul!

Museumsforeningens
tur til

Lübeck

Espergærde station fredag 15/9 kl.
6:10 morgen. Tænk at man gør dette
frivilligt. Toget standser, et glad
ansigt og en arm i rød trøje
signalerer til os, her er den
reserverede vogn til Helsingør
Museumsforening's Lübeck-tur.
Vognen er ganske vist reserveret fra
København til Korsør, men da hverken
vi eller toget skal den vej, tager vi
det roligt.

Efter Humlebæk er vi fuldtallige. 34
morgenfriske M/K, som glæder os til
at se på Lübeck med Poul Korse som
historiefortæller.

Turen gennem Danmark i det begyndende
efterår er altid en oplevelse, og
dette var ingen undtagelse. Smukt og
stadig forbavsende grønt og frodigt.
Efter små 6 timer var vi fremme i
Lübeck. De fleste havde uden tvivl
besøgt den gamle Hansestad før, men
denne gang var vi i selskab med en
"erfaren mand".

For os var besøget i Lübeck som at
komme til en helt ny by. De steder,
de kirker og seværdigheder vi
besøgte, så vi på med nye øjne. Og
det skyldtes at vi i Poul Korse
havde en guide, turistfører,
rekommandør, der med megen
begejstring og ægte kærlighed til
Lübeck gav historien nye
perspektiver. Poul Korse har det
talent, at han kan få tørt stof til
at blive levende.

Vejret var ikke det mest lovende, da
vi startede, men da meteorologerne
havde "spået" regn, kunne vi med

fuld fortrøstning gå ud fra, at vi
ville få sol og varme. Det kom også
til at holde stik, så vi kunne holde
adskillige små gruppemøder på
fortovscaféer og på Rathauskeller's
store udendørsservering.
Som rosinen i pølseenden hørte vi en
koncert i Marien-kirche, naturligvis
indledt af Korse, der trak linien
fra netop denne kirke til vor egen
Buxtehude-tradition i Helsingør.
Koncerten var meget smuk, og vi
kunne glæde os over det fremragende
orgel, hvor kirkens organist, prof.
Ernst-Erich Stender, foruden
Buxtehude spillede Joh. Seb. Bach og
den, for de fleste af os, ukendte
Poul de Maleingrau. Ikke mindst den
sidstnævntes passionssymfoni var
meget smuk og et interessant
bekendtskab. Der er ingen tvivl om,
at netop koncerten blev et af
højdepunkterne i en vel tilrettelagt,
spændende tur, hvor vi alle trivedes.
Vi glæder os allerede til næste tur.
Rom, måske?
Tak til alle for hyggeligt selskab
og til Poul Korse for begejstring og
fint program.

Preben og Sonja Munch Nielsen.

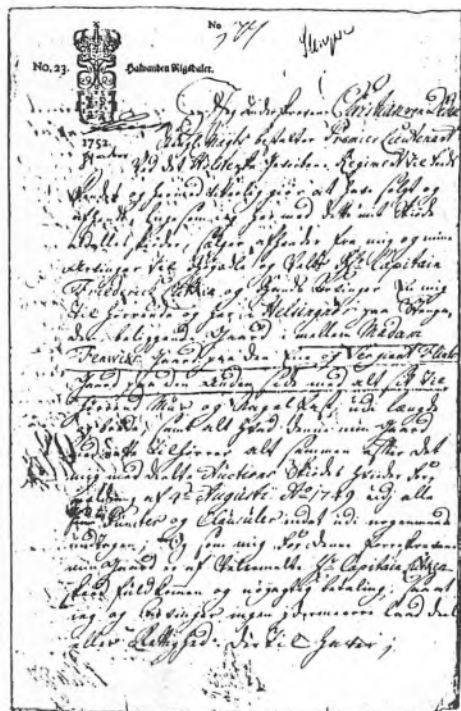
MUSEUMSNOTER

GAMLE EJENDOMSDOKUMENTER

Det er som bekendt ikke kun udstillinger Helsingør Kommunes Museer kan tilbyde. Museets righoldige arkiv dækker alverdens emner indenfor lokalhistorien. Museets bygningshistoriske arkiv er et af de

meget omfattende takket være de mange gamle dokumenter, som museet gennem årene har modtaget som gave eller lån til affotografering. Vort ønske er, at have gode oplysninger om alle Kommunens gamle huse i form af skøder, synsforretninger, bygningstegninger, matrikelkort og hvad der ellers måtte være af arkivalier vedrørende husene. Skulle der derfor være nogle blandt dette blads læsere, der ejer gamle dokumenter vedr. deres hus eller kender nogen, der har sådanne, så ville museet meget gerne se disse. I al ubeskedenhed vil vi da ikke undlade at nævne, at sådanne gamle dokumenter er bedst tjent med at blive opbevaret på museet, hvor de er sikret for eftertiden. Vi bør dog også nævne, at vi meget gerne "lader os nøje" med muligheden for at affotografere dokumenterne, hvis ejeren nødig skiller sig af med disse. Det vigtigste er, at vi får kendskab til de mange historisk værdifulde dokumenter,

der med sikkerhed gemmer sig i stort tal i folks skabe og skuffer.

Interesserede kan henvende sig til museumsinspektør Lars Bjørn Madsen på tlf. 02 21 00 98.

SÆRUDSTILLING OM WIIBROES BRYGGERI.

Næste år, helt nøjagtigt nytårsdag 1990, kan Helsingørs hæderkronede bryggeri Wiibroe fejre sin 150 års fødselsdag. For 150 år siden grundlagde den dygtige handelsmand og

brygger Carl Wiibroe sit bryggeri, der i 1856 kunne byde Helsingørs tørstige sjæle på den nu heden-gangne Lagerøl og i 1896 den stadig så populære Pilsner. Dem der foretrak sodavand, måtte vente til 1927 på Wiibroes gode vande. I 1932 kom den berømte Chabeso og 2 år efter Danmarks nu mest solgte mineralvand "MAARUM".

Wiibroes lange og spændende historie bliver fortalt ved en særudstilling på Helsingør Bymuseum. Det er forbløffende meget, der er bevaret af effekter, der levende kan fortælle Wiibroes historie. Uanset om man ønsker at se alle bryggeriets etiketter, den første flagbajer, hvordan man laver øl eller ølkusken med de tunge trækasser, et besøg i den hyggelige gamle købmandsforretning og værtshuset anno 1820, så er der noget for enhver smag i udstillingen, der åbner i februar 1990.

EN PERSONALHISTORISK GÅDE.

Helsingør Bymuseum fik fornylig tilsendt nogle papirer, som var fundet i Frederiksværk, hvor man ved gennemsyn havde set, at det var noget, der handlede om Helsingør. Det viste sig at være et uddrag af en dagbog, dateret omkring jul og nytår 1799-1800, skrevet af en ung mand, som på det tidspunkt besøgte sin familie i Helsingør. Først nævnes "cousin" og "cousine",

derneft en anden "cousin" eller "vetter", senere kommer navnene Charles og Henry til. Henry har en ualmindelig yndig kone og sønnen Lutte, samt en "grandmama" som bor hos dem.

Det blev ret hurtigt konstateret, at det drejede sig om familien Thalbitzer. Henrys kone, som kun omtales som "cousine", er den senere kendte forfatterinde til "Grandmamas Bekendelser" Sophie Dorothea Zinn. Sønnen Ludvig var født i 1796, men dør allerede 1806, den gamle grandmama er Henrys og Charles' mormor, f. Pinsum, født i England. Men hvem er fætteren, der skrev dagbogen? Han kommer fra København med dagvogn over Hirschholm, han er løjtnant og tydeligt nok ret ung. Han forelsker sig hovedløst i Sophies søster Mine. Han omtaler sin familie i Berlin, sin faders fallit, sygdom og død. Han har også en bror, som han et enkelt sted benævner Carl. Han refererer en del samtaler på tysk, hvoraf det fremgår, at han hedder Wilhelm.

Ved at læse om faderens fallit, som måtte være sket i 1780'erne kom jeg

til at tænke på familien Brown, også fra Helsingør, men senere i København, hvis store handelshus styrtede sammen på den tid som så mange andre, på grund af fald i udenrigshandelen.

I Hauch-Fausbølls bog om slægten Brown stødte jeg flere gange på navnet Thalbitzer i København. Nærmere undersøgelser i "Patriciske Slægter" af samme forfatter viste, at Henrys og Charles' far Heinrich Albert Thalbitzer (1737-1785), der var preussisk konsul i Helsingør, havde en bror Carl Heinrich (1738-1786), der var hofagent og grosserer i København. Hans ældste søn Wilhelm var født 1776 og var i 1799 fænik ved Dronningens Livregiment. Han havde en yngre bror Carl, f. 1780, som i 1799 tog sin eksamen fra Landcadetacademiet, hvad der også omtales i papirerne.

Gåden er løst, dagbogens indhold vil senere blive offentliggjort, da den giver et meget oplysende billede af livet i Helsingør på den tid.

Annette Aagaard

I sidste nummer af FORENING OG MUSEUM bragte vi på side 7 et maleri af Helsingør set fra syd om sommeren, malet af den norske landskabsmaler Thomas Fearnley, der levede fra 1802-42. I dette nr. er Fearn-

leys maleri med samme motiv, blot nu med et snedækket landskab gengivet på forsiden som et hyggeligt minde om den forestående jul. Med dette ønsker vi vore medlemmer en glædelig jul og et godt nytår.

Museumsforeningens Boeslundetur

I det smukke sensommervejr, søndag den 27. august 1989 drog cirka 30 deltagere på en bustur til Boeslunde. Turen var en opfølgning på vinterens foredrag af overlærer Henning Kragh Pedersen om onklen, Helsingørs byhistoriker Laurits Pedersen (1873-1940).

Turen kørtes via Hillerød med Frederiksborg Slot over Roskilde med Ledreborg Slot og en afstikker til Herthadalen med oldtidsbyen ved Lejre.

Den første del af turen foregik i Knud Lavards fodspor og under kyndig vejledning af Poul Korse, der med sin store fortællelyst på spændende måde delagtiggjorde deltagerne i de dramatiske begivenheder før, under og efter hertugmordet den 7. januar 1131.

Først så vi Knud Lavards kors, der blev rejst 8. juni 1902 uden for Hellebjergskoven. Det 4 meter høje trækors med kobberbeslætt tag er tegnet af arkitekten V. Koch og skænkedes af Thor Lange og rejstes på det sted sidstnævnte mente, at mordet havde fundet sted.

Herefter besøgs den i 1884 fremdragne ruin af Knud Lavards kapel. Kapellet er opført o. 1150 af frådstenskvadre og er nu bevaret i indtil 1 meter høje mure.

Turen fortsatte så til Haraldsted by, hvor vi så den i 1912 rejste mindesten, der fortæller, at her lå Haraldsted kongsgård. Denne mindesten er også skænket af Thor Lange. Et besøg i kirken blev der også tid til. Det var her Knud Lavard blev jordet umiddelbart efter mordet for senere samme år at blive bisat i Ringsted kirke. I 1146 lod Knud Lavards søn Valdemar og Svend Grathe liget optage og fremstille i et skrin til beskuelse og helgendyrkelse. Pave Alexander den III kanoniserede Knud Lavard den 8. november 1169 og hans helgenskrin hensattes på højalteret den 25. juni 1170. I kirken blev et af de sjældne monstransuse - et sengotisk træskærerarbejde fra 1527 - beundret. Efter denne del af turen var det efterhånden blevet noget over spisetid og da vejrguderne ikke var med os, måtte den medbragte frokost indtages i bussen efter ankomsten til turens egentlige mål, landsbyen Boeslunde i Sydvestsjælland.

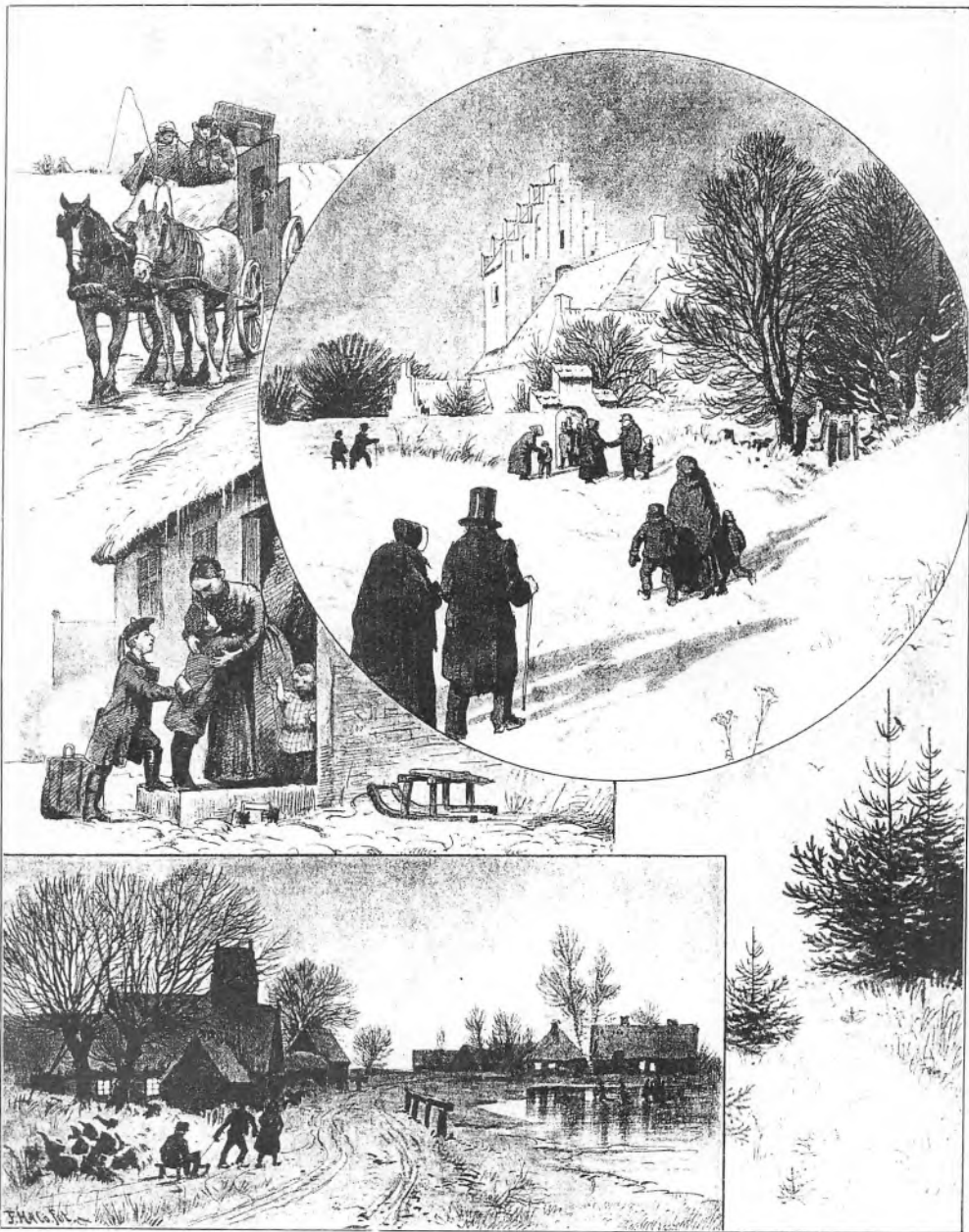
Her blev vi modtaget af overlærer

Henning Kragh Pedersen, der førte os tilbage i historien. Først fortalte han om mindestenen, rejst 1916, der fortalte om Absalon, der med sine 18 huskarle palmesøndag, den 12. april 1158 slog venderne ved Boeslunde. Venderne var kort forinden gået i land på den nærliggende kyst. Kun de færreste af fjenderne undkom og Absalon mistede kun en mand.

Herefter gik turen til det nærliggende parkanlæg anlagt 1939 på banken Borgbjerg. Anlægget er opbygget som en halv arena med siddepladser under mindesten med relief af politikeren F. Jeppesen Borgbjerg, der fødtes i Boeslunde 1866, og hvis familie tog navn efter banken.

Så gik turen til kirkegården, hvor vi så Laurits Pedersens gravsted. Gravstedet er nu nedlagt og det er kun et spørgsmål om tid inden gravstenen fjernes. Da 1990 er 50-året for Laurits Pedersens død synes det meget nærliggende at hjemtage denne gravsten og lade den opsætte et sted i Helsingør i nærheden af bymuseet. Ideen være hermed overgivet til museumsforeningen.

Herefter gik turen rundt i omegnen, hvor Gryderup skole besøgte. Her voksede Laurits Pedersen op og her var hans fader skolelærer. Boeslunde-turen afsluttedes med en omvej forbi herregården Espe og ud til Storebælt med udsigt til Agerø. Turen gik nu hjemad og vejen lagdes forbi herregårdene Borreby (ejet siden 1783 af slægten Holstein). Den planlagte kaffepause kunne ikke foregå udendørs, da regnen stadig silede ned. Turen lagdes herefter over Næstved til Villa Galina i Hesede-skoven, hvor kaffen var klar til indtagelse ved vor ankomst. Vor flinke chauffør havde klaret bestillingen via telefonen i bussen. Efter kaffepausen fortsatte turen hjemad gennem det smukke sydsjællandske landskab forbi avlsgården Hesede og herregården Gisselfeld, der siden 1755 har været adeligt jomfrukloster uden egentlig beboelse for konventualinderne. På hjemvejen passerede vi også herregården Bregentved, der siden 1746 har været ejet af Moltke-slægten og den særprægede Holte-allé, der kan ses viden om i landskabet. Efter en meget oplevelsesrig tur nåede vi Helsingør ved 18.30-tiden.

Ludv. Kabeil: Jul paa Landet.